

Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma piemērošanas vadlīnijas atbilstoši KNAB kompetencei

Ilze Jurča

KNAB priekšnieka vietnieks korupcijas
novēršanas jautājumos

Inga Soloveja

KNAB Politisko organizāciju finansēšanas
kontroles nodaļas vadītāja

20.02.2013.

Ko KNAB dara priekšvēlēšanu laikā? (1)

- Kontrolē Politisko partiju finansēšanas likuma izpildi.
- Kontrolē politisko partiju un ar partijām nesaistīto personu priekšvēlēšanu izdevumu apmēra pārsniegšanu.
- Kontrolē administratīvo resursu izmantošanas ierobežojumu izpildi.

Ko KNAB dara priekšvēlēšanu laikā? (2)

- Publicē preses izdevumu un interneta portālu izcenojumus.
- Pārbauda iesniegto izcenojumu piemērošanu.
- Veic priekšvēlēšanu aģitācijas izvietošanas un tās izdevumu monitoringu plašsaziņas līdzekļos, internetā un publiskās vietās.
- Izskata iesniegumus un sūdzības.

Ko KNAB dara priekšvēlēšanu laikā? (3)

- Atbilstoši kompetencei sauc vainīgās personas pie atbildības.
- Pieņem lēmumus par priekšvēlēšanu kampaņas apturēšanu, ja pirms vēlēšanām tiek pārkāpts priekšvēlēšanu izdevumu limits.
- Pieņem lēmumus par priekšvēlēšanu izdevumu pārsniegtā apmēra ieskaitīšanu valsts budžetā un lēmumus par zaudējumu atlīdzināšanu par prettiesiski izlietotajiem administratīvajiem resursiem.

Ko KNAB dara priekšvēlēšanu laikā? (4)

- Veic izmeklēšanu un operatīvo darbību, lai atklātu noziedzīgos nodarījumus, ja tie ir saistīti ar korupciju un partiju finansēšanu.

Uzmanību!

Priekšvēlēšanu aģitācijas materiālu izvietojšanas noteikumu ievērošanas kontrole ir Valsts policijas un Pašvaldības policijas kompetencē.

Priekšvēlēšanu aģitācijas periods

Pirms 2013.gada 1.jūnija pašvaldību vēlēšanām

**no 2013. gada 2. februāra
līdz 2013. gada 1. jūnijam**

Priekšvēlēšanu aģitācija

Kādas politiskās partijas, politisko partiju apvienības, vēlētāju apvienības vai arī kāda deputāta kandidāta reklamēšana masu informācijas līdzekļos vai citādā veidā, ja tā satur **tiešu vai netiešu** aicinājumu balsot **par vai pret** kādu politisko partiju, politisko partiju apvienību, vēlētāju apvienību vai arī deputāta kandidātu.

PAL 1.pants

Kā atšķirt priekšvēlēšanu aģitāciju (1)?

- Faktiski, priekšvēlēšanu aģitācija **vienmēr ir informācijas izplatīšana par deputātu kandidātiem, politiskām partijām un to apvienībām.**
- Tomēr **nevar jebkuru informāciju** par deputātu kandidātiem un politiskajām partijām uzskatīt par priekšvēlēšanu aģitāciju.
- Priekšvēlēšanu aģitācija **ir informācijas izplatīšana, kuras mērķis faktiski mudināt vēlētajus balsot par konkrētiem kandidātiem (kandidātu sarakstiem) vai pret viņiem.**

Kā atšķirt priekšvēlēšanu aģitāciju (2)?

- Katram aģitācijas materiālam ir nepieciešams noteikt, ka tā mērķis ir radīt vēlmi balsot par vai pret konkrētiem kandidātiem (kandidātu sarakstiem).
- Priekšvēlēšanu aģitācijai ir arī apmaksas fakts par ko samaksā pasūtītājs vai tas tiek atsvabināts no samaksas pienākuma.

Kas nav priekšvēlēšanu aģitācija?

Publicēto informāciju par:

- deputātu kandidātu biogrāfiju,
- gaidāmo kongresu

nevar uzskatīt par priekšvēlēšanu aģitāciju, ja tikai izplatītajos materiālos netiek izplatīti arī aicinājumi balsot par vai pret konkrētiem deputātu kandidātiem vai politiskajām partijām, vai gaidāmā kongresa tēma ir priekšvēlēšanu aģitācijas kampaņa .

Kas ir priekšvēlēšanu aģitācija?

- **Priekšvēlēšanu aģitācija ir darbības**, kas var izpausties kā deputātu kandidātu vai politisko partiju reklamēšana kā ar tiešu, tā arī ar netiešu aicinājumu balsot par vai pret kādu politisko partiju vai arī deputāta kandidātu.

Galvenās priekšvēlēšanu aģitācijas pazīmes:

- Kā juridisks fenomens **pastāv tikai priekšvēlēšanu aģitācijas perioda laikā.**
- Priekšvēlēšanu aģitācija **vienmēr ir konkrētas darbības.**
- Priekšvēlēšanu aģitācijas darbību **galvenā motivācija vienmēr aicināt vēlētājus balsot par vai pret konkrētiem kandidātiem, kandidātu sarakstiem.**

Slēptā priekšvēlēšanu aģitācija

- Priekšvēlēšanu aģitācija, par kuru **saņemta samaksa** un kuras **apmaksātājs** (atlīdzības devējs) pretēji šā likuma noteikumiem **nav norādīts**.
- Slēptā priekšvēlēšanu aģitācija **ir aizliegta**.
- Slēptajai priekšvēlēšanu aģitācijai iztērētie līdzekļi tiek ieskaitīti aģitācijas veicēja priekšvēlēšanu izdevumos.

PAL 1. un 3.pants

Slēptās priekšvēlēšanu aģitācijas pazīmes (1):

- Galvenā pazīme – **nav norādīts apmaksātājs!!!**
- Jebkura **publiska darbība**, kuras mērķis ir **tieši vai netieši publiski popularizēt kādu politisko partiju vai deputāta kandidātu**, aicinot par to balsot, vai arī paužot negatīva rakstura informāciju, aicinot balsot pret kādu politisko partiju vai deputāta kandidātu, piemēram kā :
- **Informācijas sniegšana sabiedrībai par deputāta kandidāta politisko vai profesionālo darbību** plašsaziņas līdzekļos un vides reklāmā vai citā publiski pieejamā veidā;
- Jebkuras formas vai jebkura veida **publisks** (sabiedrībai pieejams) **paziņojums, publikācija vai pasākums, kura nolūks ir veicināt partijas vai deputāta kandidāta popularitāti;**

Slēptās priekšvēlēšanu aģitācijas pazīmes (2):

- Partijas logo vai citu tās vizuālu elementu iekļaušana publikācijā vai raidījumā, vai ar partiju saistīta notikuma atspoguļošana, ja tam nav tiešas saistības ar konkrētas publikācijas, programmas, raidījuma saturu vai arī tas ir tieši un nepārprotami veidots kādas partijas popularizēšanai;
- Partijas vai deputāta kandidāta parādīšanās bez pamatota iemesla, piemēram, deputāta kandidāts tiek izmantots kā kāda notikuma galvenais komentētājs, vai sabiedrībai nenozīmīgu kandidāta privātās dzīves notikumu atspoguļošana, lai palielinātu konkrētā kandidāta publicitāti, u.c.;

Slēptās priekšvēlēšanu aģitācijas pazīmes (3):

- Publikācija vai raidījums ir vienpusīgs, tajā nav sabalansēti atspoguļoti iesaistīto pušu viedokļi un nav mēģināts noskaidrot ekspertu viedokli;
- Žurnālists, neuzdodot konkrētus jautājumus, ļauj deputāta kandidātam netraucēti izteikties, izvēlēties sarunas tēmu un virzību, vai uzdod jautājumus, lai izceltu deputāta kandidāta personības pozitīvās iezīmes;

Nav slēptā priekšvēlēšanu aģitācija!

Par slēpto priekšvēlēšanu aģitāciju **nevar uzskatīt darbības, kas tieši saistītas ar amatpersonas darba vai amata pienākumu pildīšanu!**

!!!Ja šīs darbības nesatur tiešu vai netiešu aicinājumu balsot par vai pret kādu deputāta kandidātu vai politisko partiju!

Priekšvēlēšanu izdevumi

Priekšvēlēšanu izdevumi - visi izdevumi, kas **radušies** laika posmā no 02.02.2013. līdz vēlēšanu dienai (ieskaitot), neatkarīgi no datuma, kad izrakstīts darījumu apliecinošs dokuments - rēķins, līgums vai cits dokuments, saņemts vai veikts maksājums.

POFL 8.4 pants

Priekšvēlēšanu izdevumu apmērs partijām (1)

- Apmērs atkarīgs no iesniegto deputātu kandidātu sarakstu skaita.
- Aprēķins par priekšvēlēšanu izdevumu apmēriem pirms 2013.gada 1.jūnija pašvaldību vēlēšanām tiek veikts par katru politisko partiju atbilstoši tās iesniegtajiem deputātu kandidātu sarakstiem.

http://www.knab.gov.lv/lv/finances/for_parties/information/

Priekšvēlēšanu izdevumu apmērs partijām (2)

Attiecas uz:

- 1) priekšvēlēšanu aģitācijas izvietošanu (televīzijā, radio, presē, internetā, telpās un publiskās vietās),
- 2) labdarības pasākumu finansēšanu, sponsorēšanu, izmaksājot pabalstus un izdarot dāvinājumus (ziedojumus),
- 3) paziņojumiem (sludinājumiem) par partijas, vēlētāju apvienības, deputāta kandidāta tikšanos ar vēlētajiem.

Priekšvēlēšanu izdevumu apmērs partijām (3)

Ja **atsevišķs deputāta kandidāts** veicis individuālu priekšvēlēšanu aģitācijas kampaņu, tad šādai kampaņai **iztērētie līdzekļi tiek ieskaitīti** tās politiskās **partijas** priekšvēlēšanu **izdevumos**, no kuras iesniegtā saraksta šī persona kandidē attiecīgajās vēlēšanās.

Priekšvēlēšanu izdevumu apmērs partijām (4)

Ja deputātu kandidātu sarakstu iesniedz politisko partiju reģistrēta vai neregistrēta **apvienība**, par tās priekšvēlēšanu izdevumiem uzskatāmi arī tie **izdevumi, kuri šim nolūkam bijuši šo apvienību izveidojušajām politiskajām partijām.**

Priekšvēlēšanu izdevumu apmērs nesaistītai personai

- Ls 3 000 (15 min/m.a.)
- Attiecas uz:
 - 1) priekšvēlēšanu aģitācijas izvietošanu,
 - 2) labdarības pasākumu finansēšanu, sponsorēšanu, izmaksājot pabalstus un izdarot dāvinājumus (ziedojumus),
 - 3) **posta pakalpojumu** izmantošanu.

Priekšvēlēšanu izdevumu apmēra kontroles vadlīnijas:

- KNAB veic uzskaiti par paziņojumiem, kurus iesniedz aģitācijas veicēji un aģitācijas izvietotāji (plānotā aģitācija).
- KNAB veic arī priekšvēlēšanu aģitācijas un slēptās priekšvēlēšanu aģitācijas neatkarīgo monitoringu (faktiskā aģitācija).

Paziņojumos norādītā informācija tiek salīdzināta ar monitoringa datiem. Starpība datus norāda uz iespējamiem pārkāpumiem. Katra atšķirība datus ir pārbaudāma!

Priekšvēlēšanu aģitācijas izvietojuma ierobežojumi

Aizliegums izvietot priekšvēlēšanu aģitāciju **televīzijā 30 dienas** pirms vēlēšanām un vēlēšanu dienā (**02.05.2013.-01.06.2013.**)

Neattiecas uz paziņojumu (sludinājumu) par tikšanos ar vēlētajiem izvietojumu

UZRAUGA NEPL!

PAL 32. panta otrā daļa

Administratīvo resursu izmantošanas ierobežojumi

Valsts un atvasinātu publisku personu institūciju un kapitālsabiedrību, kurās valstij vai atvasinātām publiskām personām pieder kapitāla daļas (akcijas), kā arī kapitālsabiedrību, kurās vienas vai vairāku valsts vai atvasinātu publisku personu kapitālsabiedrībām piederošas daļas (akcijas) atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus (turpmāk - **valsts un pašvaldības institūciju un kapitālsabiedrību**) **administratīvo resursu izmantošana priekšvēlēšanu aģitācijā **visa priekšvēlēšanu aģitācijas perioda laikā ir aizliegta!****

PAL 33.pants

Administratīvo resursu izmantošanas pazīmes (1)

Par administratīvo resursu izmantošanu uzskatāma valsts un pašvaldības institūciju un kapitālsabiedrību:

* *finanšu līdzekļu,*

* *kustamas un nekustamas mantas izmantošana,*

* *pakalpojumu sniegšana*

priekšvēlēšanu aģitācijas *plānošanai, organizēšanai, izvietojšanai vai veikšanai bezmaksas vai par acīmredzami zemāku cenu.*

! Administratīvo resursu izmantošana = bezatlīdzības/par acīmredzami zemāku cenu valsts un pašvaldības resursu izmantošana.

Administratīvo resursu izmantošanas pazīmes (2)

Par administratīvo resursu izmantošanu uzskatāma valsts un pašvaldības institūciju un kapitālsabiedrību institūciju **reklamēšana par samaksu 30 dienu periodā** pirms vēlēšanām, ja attiecīgā reklāma ir saturiski saistīta ar **deputāta kandidāta, politiskās partijas**, politisko partiju apvienības, kā arī politiskās partijas, vai politisko partiju apvienības pārvaldes institūciju **izvirzīto kandidātu Ministru prezidenta vai ministra amatam**, vai ar **politisko partiju** vai politisko partiju apvienību **saistītas personas atspoguļojumu** vai šāda kandidāta vai personas darbības atspoguļojumu.

! Par reklāmu tiks uzskatīta - valsts un pašvaldības institūciju un kapitālsabiedrību ar saimniecisko vai profesionālo darbību saistīts jebkuras formas vai jebkura veida paziņojums vai pasākums, kura nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu (arī nekustamā īpašuma, tiesību un saistību) popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem.

Administratīvo resursu izmantošanas pazīmes (3)

Valsts un pašvaldību institūcijām un kapitālsabiedrībām **jārīkojas** ar saviem finanšu līdzekļiem un mantu **likumīgi**, tas ir, jebkurai rīcībai ar šo personu finanšu līdzekļiem un mantu jāatbilst **ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem mērķiem**, kā arī normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai.

IJa rīcība ar šādu mantu un finanšu līdzekļiem būs pretēja ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem **mērķiem**, izmantojot tos aģitācijas veikšanai, tā tiks uzskatīta par prettiesisku rīcību.

Administratīvo resursu izmantošanas pazīmes (4)

Jebkura valsts un pašvaldību institūciju un kapitālsabiedrību mantas un finanšu līdzekļu izmantošana pretēji likumā noteiktajiem mērķiem, vai apejot likumā noteikto izmantošanas kārtību, izmantojot tos nelikumīgi, nelietderīgi un neatbilstoši iedzīvotāju interesēm, veicot priekšvēlēšanu aģitāciju, tiks uzskatīta par administratīvo resursu izmantošanu.

Administratīvo resursu izmantošanas pazīmes (4)

Par administratīvo resursu izmantošanu uzskatāms:

- ja **preses izdevumos**, ko izdod valsts un pašvaldības institūcijas un kapitālsabiedrības **vēlēšanu dienā, kā arī 30 dienas pirms vēlēšanu dienas ievietos intervijas** ar deputātu kandidātiem vai politiskās partijas, politisko partiju apvienības pārvaldes institūciju izvirzītajiem kandidātiem Ministru prezidenta vai ministra amatam,
- kā arī ievietos tādus **rakstus**, kuros norādīts, ka tajos pieminētā persona ir deputāta kandidāts vai politiskās partijas, politisko partiju apvienības pārvaldes institūciju izvirzītais Ministru prezidenta vai ministra amata kandidāts.

Administratīvo resursu izmantošanas izņēmumi:

Par administratīvo resursu izmantošanu nav uzskatāmi:

- **Telpu piešķiršana priekšvēlēšanu** aģitācijas veikšanai, ja tiek ievēroti Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma VII nodaļas nosacījumi.
- **Resursu izmantošana**, kurus izmanto, lai nodrošinātu valsts aizsardzību (apsardzi) augstākajām valsts amatpersonām, kurām tā nodrošināma saskaņā ar normatīvajiem aktiem tiktāl, ciktāl šo resursu izmantošana ir nepieciešama attiecīgo valsts amatpersonu aizsardzībai (apsardzei).

Administratīvo resursu izmantošanas kritēriji (1)

1) Valsts un pašvaldības institūciju un kapitālsabiedrības kustamu un nekustamu **mantu nodod personai bezatlīdzības lietošanā vai par acīmredzami zemāku cenu**, un šī manta tiek izmantota priekšvēlēšanu aģitācijas plānošanai, organizēšanai, veidošanai vai izvietojšanai.

Izņēmums ir gadījumi, kas noteikti PAL VI nodaļā.

(piem., ja pašvaldības institūcija ir piešķirusi telpas vai citu savu īpašumu vai tās valdījumā nodotu mantu priekšvēlēšanu aģitācijai kādam aģitācijas veicējam, tai ir pienākums dot iespēju izmantot šo īpašumu vai mantu ar tādiem pašiem noteikumiem arī citiem aģitācijas veicējiem, kuri to vēlas!)

Administratīvo resursu izmantošanas kritēriji (2)

2) valsts un pašvaldības institūciju un kapitālsabiedrības **darbinieki papildus saviem tiešajiem amata pienākumiem (vai nepildot tos) darba laikā vai pēc tā, par valsts vai pašvaldības institūcijas vai kapitālsabiedrības maksātu atlīdzību veic darbības, kas saistītas ar politiskās partijas priekšvēlēšanu aģitācijas plānošanu, organizēšanu, veidošanu vai izvietojšanu.**

Administratīvo resursu izmantošanas kritēriji (3)

3) Valsts un pašvaldības institūcijas un kapitālsabiedrības **izmanto** savus resursus pakalpojumu sniegšanai bez maksas vai par acīmredzami zemāku cenu **aģitācijas veicējiem**, lai tie veiktu **priekšvēlēšanu aģitācijas plānošanu, organizēšanu, veidošanu vai izvietošanu**.

! Piemēram, ja tādi administratīvie resursi kā datori, internets, telekomunikāciju sakari, stacionārās ofisa iekārtas, instrumenti, personāla darba laiks, u.c. apzināti ārpus iestādes darbības jomas un pienākumiem tiek izmantots priekšvēlēšanu aģitācijas organizēšanai, veidošanai un izvietošanai.

Administratīvo resursu izmantošanas kritēriji (4)

4) Vēlēšanu dienā, kā arī **30 dienas pirms vēlēšanām** dienas **jebkura Valsts un pašvaldības institūcijas un kapitālsabiedrības izdotajā preses izdevumā ievietota intervija:**

- *ar deputātu kandidātiem;*
- *politiskās partijas, politisko partiju apvienības pārvaldes institūciju izvirzītajiem kandidātiem Ministru prezidenta vai ministra amatam,*

kā arī **ievietos tāds raksts**, kurā norādīts, ka tajos pieminētā persona ir:

- *deputāta kandidāts;*
- *politiskās partijas, politisko partiju apvienības pārvaldes institūciju izvirzītais Ministru prezidenta vai ministra amata kandidāts.*

Administratīvo resursu izmantošanas kritēriji (5)

5) 30 dienu periodā pirms vēlēšanām valsts un pašvaldības institūciju un kapitālsabiedrību institūcijas jebkura reklamēšana par samaksu, ja attiecīgā reklāma saturiski saistīta ar:

- *deputāta kandidāta,*
- *Ministru prezidenta amata kandidāta,*
- *ministra amata kandidāta,*
- *ar partiju saistītas personas*

atspoguļojumu vai šāda kandidāta vai personas darbības atspoguļojumu.

Par reklāmu šī ierobežojuma kontekstā tiks uzskatīta - valsts un pašvaldības institūciju un kapitālsabiedrību ar saimniecisko vai profesionālo darbību saistīts jebkuras formas vai jebkura veida paziņojums vai pasākums, kura nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu (arī nekustamā īpašuma, tiesību un saistību) popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem.

Administratīvo resursu izmantošanas kritēriji (6)

Kas ir ar politisko partiju saistīta persona?

- *politiskās partijas esoša amatpersona, biedrs vai persona, kurai pēdējo 18 mēnešu laikā pirms vēlēšanām ir bijušas darījumu attiecības ar attiecīgo politisko partiju*,*
- *persona, kura pēdējo 18 mēnešu laikā pirms vēlēšanām ir bijusi politiskās partijas vai politisko partiju apvienības darbinieks, amatpersona vai biedrs.*

* Vērtējami jebkuri darījumi, kas veikti ar konkrēto politisko partiju vai politisko partiju apvienību, plānojot, sagatavojot vai organizējot tās vēlēšanu kampaņu, īpaši, ja tos veikusi persona, kuras publiskais tēls sabiedrībā identificējas ar attiecīgo politisko partiju!

Pārbaužu metodika par iespējamiem pārkāpumiem pirms vēlēšanām (1):

- **Pirmpārbaude** - aģitācijas materiāls vai gadījums tiek novērtēts, lai konstatētu, vai tas nesatur priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumu pārkāpumu pazīmes, slēptās priekšvēlēšanu aģitācijas vai administratīvo resursu izmantošanas pazīmes.
- **Padziļinātā pārbaude** – pārkāpuma pazīmes konstatācijas gadījumā tiek uzsākta katra gadījuma padziļinātā pārbaude, iegūstot ziņas par katra materiāla plānošanas, veidošanas un izvietojuma gaitu, t.i., noskaidrojot visus lietas faktiskos un tiesiskos aspektus.

Pārbaužu metodika par iespējamiem pārkāpumiem pirms vēlēšanām (2):

Mērķtiecīga ziņu ieguve notiek plānveidīgi un ietver sekojošus etapus:

- plānošana,
- informācijas ieguve (paskaidrojumu pieņemšana, pretpārbaudes u.c.),
- informācijas analīze.

Pirms lēmuma pieņemšanas noskaidrojami visi lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi!

!Informācija, kas tieši vai netieši atklāj Biroja darbības metodes, tiek uzskatīta par ierobežotas pieejamības informāciju.

Deklarācijas iesniegšana (1)

Politiskās partijas un apvienības, kas iesniegušas savus deputātu kandidātu sarakstus pašvaldības vēlēšanām, **30 dienu laikā** pēc vēlēšanām iesniedz KNAB attiecīgās politiskās partijas vai apvienības valdes vai tās pilnvarotas personas **parakstītu** vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarāciju līdz 01.07.2013.

Deklarācijas iesniegšana (2)

- Deklarācijā norādāmi visi priekšvēlēšanu ieņēmumi un izdevumi par laika periodu 02.02.2013.-01.06.2013.
- Deklarācijas aizpildīšanas un iesniegšanas kārtību nosaka:
 - Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums
 - 10.02.2009. Ministru kabineta noteikumi Nr.128

Deklarāciju pārbaūžu pabeigšanas termiņš 01.01.2014.

www.knab.gov.lv

Tālrunis: 67356161

Fakss: 67331150

E-pasts: knab@knab.gov.lv

Adrese: Brīvības iela104 k-2,
Rīga, LV-1001

8000 20 70

BEZMAKSAS UZTIĒBAS TĀLRUNIS